

รายงานผลการวิจัย กรมวิชาการเกษตร ประจำปี 2540
40/กองแผนงานและวิชาการ/ฝ่ายวิชาการสถิติ

ชื่อกลุ่มพืช/พืช	ไม้ผล ลิ้นจี่ (0725)
โครงการวิจัย	โครงการวิจัยสถิติศาสตร์และคอมพิวเตอร์ (0311)
สาขาวิชา	สถิติศาสตร์และคอมพิวเตอร์ (21)
สาขาย่อย	การสำรวจข้อมูล (01)
ชื่อทะเบียนวิจัย	สถานการณ์การระบาดของหนอนเจาะข้าวลิ้นจี่ที่มีผลกระทบต่อผู้ปลูกผู้ส่งออกและโรงงานผลิตลิ้นจี่กระป๋อง
ชื่อผู้ดำเนินงานวิจัย	
หัวหน้า	ลาวัลย์ นิยมวิทย์ B 1031 (L)
ผู้ร่วมงาน	สมร ออกवेश B 1381 (S)
	อุไรวรรณ นาสพัฒน์ F 2303 (S)
	ไกรศร ตาวงศ์ F 2063 (S)
	สุภาพร นุตพันธ์ B 1483 (S)
	ศรีอุไร กุลธรรม B 1216 (S)
	สมพร วนะสิทธิ์ F 1983 (S)

บทคัดย่อ

สัมภาษณ์เกษตรกรผู้ปลูกลิ้นจี่ในฤดูปลูกปี 2539/40 จำนวน 120 ราย ที่จังหวัดพะเยา เชียงราย และ เชียงใหม่ แต่ละจังหวัดเลือก 1-3 อำเภอ ๆ ละ 1-2 ตำบล ๆ ละ 2 หมู่บ้าน ที่มีเนื้อที่ ปลูกมาก และแต่ละหมู่บ้าน สุ่ม 5 ครัวเรือน โดยสุ่มตัวอย่างแบบ Simple Random Sampling นอกจากนี้ได้สัมภาษณ์ผู้ส่งออกลิ้นจี่ที่ เชียงใหม่ 5 ราย และผู้ประกอบการโรงงานลิ้นจี่กระป๋องที่ลำปาง 1 ราย เชียงราย 3 ราย เชียงใหม่ 5 ราย วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติการระบาดของหนอนเจาะ ข้าวลิ้นจี่และผลกระทบที่มีต่อผู้ปลูก ผู้ส่งออกลิ้นจี่ และผู้ประกอบการโรงงานผลิตลิ้นจี่กระป๋อง ผลการศึกษาพบว่าที่จังหวัดพะเยาเริ่มมีหนอนเจาะข้าวในปี 2525 พบมาก ในปี 2536 จนถึงปัจจุบัน ช่วงที่ระบาดคือ ต้นเมษายน-ต้นมิถุนายน มีมากที่สุดกลางพฤษภาคม ที่เชียงรายเริ่มมีในปี 2520 พบมากในปี 2530 จนถึงปัจจุบัน ช่วงที่ระบาดคือปลายมีนาคมถึงกลางมิถุนายน มีมากที่สุดปลาย พฤษภาคม และที่เชียงใหม่เริ่มมีในปี 2520 พบมากในปี 2534 จนถึงปัจจุบัน ช่วงที่ระบาด คือปลายเมษายนถึง

กลางกรกฎาคม มีมากที่สุดปลายเดือนพฤษภาคม เป็นที่น่าสังเกตว่าทุกจังหวัดมี หนอนเจาะข้าวระบาดมากในระยะที่ ผลลึ้นจี่แก่จัดเต็มที่ การระบาดของหนอนเจาะข้าวเป็น สาเหตุหนึ่งที่ทำให้ลึ้นจี่ร่วง ซึ่งเกษตรกรสังเกตว่าแต่ละปี มีผลผลิตร่วงต่อต้นเสียหายประมาณ $20 \pm 13\%$ แม้ว่าเกษตรกรจะมีการใช้สารเคมีตลอดฤดูปลูกก็ตาม ในการจำหน่าย ลึ้นจี่ พ่อค้าที่รับซื้อนอกเหนือจากการพิจารณาขนาดของผล สี ตำหนิต่างๆแล้ว ยังต้องพิจารณาปริมาณของหนอน เจาะข้าวลึ้นจี่ว่ามีมากน้อยเพียงใด ถ้ามีปริมาณมากราคาจะลดลงมาก ในการส่งออก ผู้รับซื้อจะสุ่มผลลึ้นจี่มาตรวจ นับหนอนเจาะข้าวว่ามีกี่เปอร์เซ็นต์ ถ้ามีไม่เกิน 3-4% จะรับซื้อเพื่อส่งไปจำหน่ายยังประเทศแถบเอเชีย เช่น สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ ฮองกง จีน มาเลเซีย อินโดนีเซีย ส่วนการส่งไปจำหน่ายแถบยุโรป เช่น เนเธอร์แลนด์ ฝรั่งเศส แคนาดา รวมทั้งประเทศสหรัฐอเมริกา จะต้องไม่มีหนอนเจาะข้าวเลย ในส่วนของโรงงานผลิตลึ้นจี่กระป๋อง การซื้อผลลึ้นจี่ที่มีหนอนเจาะข้าวมากไปคว้าน จะทำให้เสียเวลาในการคว้านเพิ่มขึ้นประมาณ 20% และผลที่คว้าน จะมีรูตรงข้าวผลกว้าง ไม่สวยงาม คุณภาพไม่ดี ไม่ได้มาตรฐาน เมื่อบรรจุกระป๋องแล้วขายได้เฉพาะภายในประเทศ เท่านั้น และบางครั้งการคว้านผลอาจทำให้เนื้อลึ้นจี่ฉีก จะต้องแปรรูปเป็นน้ำลึ้นจี่หรือลึ้นจี่แห้ง

คำหลัก: ลึ้นจี่ การสำรวจ หนอนเจาะข้าว